

רבי שמואל יהודה ליב لأنדעסמאן שליט"א
אב"ד דביד"צ של 'כולל הרבנים'
מאנסי, נ.ז.

בעל המחויב לתת גט, האם יכול להציג תנאים

בעל החייב מדינה תחת גט, ומוכן לתרתו רק בתנאי שיבואו לידי
למקומו, יידונו ב"ד בעניין החזקתם. האם ניתן לכופו לגרש ללא תנאי.

כבוד הרבניים הגאנונים שליט"א יושבי על מדין בירושלים עיה"ק. אחדשכ"ג כראוי.

בדבר אשה הנמצאת כאן, ובעה בא"י, שע"י מורה חותבת גט מבعلاה בכ"ד שם
וכאה בטענה ש מגיע לה גט ממו אפי ע"י כפי. הבעל מסכים להשליש גט בכ"ד
בתנאי ש קודם שיינתן לה יחוירו הילדים ויערך דין בנושא החזקתם. עוד טוען דאף אם
בנידונו קיימים נימוקים לכוף על גט מעיקר הדין, מ"מ כיון שהוא מסכים לגרשה אחר
שהחזר את הילדים ועניהם דין שם בכ"ד, א"כ לפि הכרעת המהרשדים (בסי' מא) הרי
אין כופין להוציא כשהבעל מוכן לגרש רק שהוא מטל תנאי שיש בידי האשה לקיימו.
ה האשה טוענת שאפשר לה לחזור כיון דהערכאות דשם, בתلونת בעלה, (כל שקיבל
ע"ז יותר מב"ד), קנסו אותה בסכום ממון גדול מאד שאין ביכולתה לשולם, ולשלוח
הילדים לביר מוכן שהוא דבר שא"א. גם בלי עניין הensus א"א לה לחזור עליהם כיון
שהבעל ינצל את הדין המשורק להסתית ולגרות אותם נגדה וגם לנתקם ממשירת מצוות
(כי על אףו וחמתו חזורה היא בתשובה).

הנה אם בנ"ד הבעל הוא באמת מאורות שכופין להוציא, נלע"ד אכן ממש בדבריו.
ריש צורך לבאר דברי היזזה התנופה, שהם המקור למהרشد"ם, וועליהם בנה יסודו.

מקור השיטה שזכות הבעל להטיל תנאי בנתינת הגט, הרא"ש וההרشد"ם

א. הנה עי' בב"י (ס"י קמג) שהביא מספר חזזה התנופה (הוא קיצור תשובה
להרא"ש ש גופן לא הגיעו לידינו, ונדרפס בסוף שו"ת חיים שאל, ס"י ד) ווז"ל: "דמי
שנותן גט לאשתו על מנת שלא תחל כי לבית אביך, דאעפ"י שהגט כשר וה坦אי קיים, אין
לשומ אדם להשתדר בgett שיתן בתנאי זה כי אין ספק שלא יתקיים תנאי זה, שא"א
שתחמוד על נפשך מלכת לבית אביה, ונמצא הגטبطل ובני' ממזודים למפרע. ואם
המגרש הזה מלאו שכופין לגרש ולא רצה לגרש רק בתנאי זה אין שומען לו וכופין
לגרש بلا תנאי זה."

ודיק המהרשדים (בסי' מא), דמדכתב שתי פעמים מלה זה, והי' ראוי לכתוב רק
בהתנאי' וכחסרון מיילים זה', מוכחה דס"ל דורך בתנאי כזה שכמעט מנע להתקיים
כופין אותו לגרש בלי התנאי, הא תנאי אחר שנקל לקיים, (אף שאינו מגיע לו, וכוגן

בעל המחויב לתת גט, האם יכול להוציא חנאים

כמו

ע"מ שלא תنشأ לפולני, שהוא ה' נידון מהרשות', אין קופין. (ויש להסתפק בשיטת המהרזד"ם כשהבעל רוצה להטיל תנאי שאינו אבל גם כמעט מעצמו הנמנע). והוסיף המהרזד"ם, שהוא דין גמור או קרוב לדין. ואפי' אוטם שאמרו חכמים במשנה כתובות (עד ע"א) ואלו שכופין אותו להוציאו וכור', לא אמרו אלא אם אינו רוצה לגרש כלל, אבל אם ריצה לגרש אלא שרוצה להטיל איזה תנאי בגט (אף שאינו מגייע לו), וראי לא אמרו שכופין بلا תנאי.

ב. אמנם עי' במל"מ (הלכות גירושין פ"ח ה"א) שאחר שהעתיק דברי הבע"י בשם ספר חזזה התנופה, הביא, שהב"י (שם בבדיקה) כתוב בשם תשוי' הרשב"א (ח"ז ס"י) דכל מי שכופין אותו לגרש מן הדין, אינו רשאי להנתנו ע"מ שלא תنشأ לפולני, רנו) (ע"ש בגוף התשובה שהוכיח כן מהגרא). וועלה מזה, אף לפי הבנת המהרזד"ם בשיטת הרא"ש, יש בדבר זה מחלוקת הראשונים. ומהרשות' מאיזה טעם, לא הביא דברי הרשב"א, (ואולי, לא ראה אותו או דברי הבדיקה¹), ובכל אופן, הכריע בכיוורו בדברי הרא"ש.

דיון בשיטת הרא"ש, ביוריהם אפשריים בדבריו, ודחייתם

ג. ולכאורה, דבה"ק מרפסין איגרא, שהרי בזו שזו"ל מנו טענות האשה שבגלן קופין הבעל לגרשה, בזו הוכיחו שבענין זה חרגו מסגרת הדיינים שבין אדם לחבריו. הינו שבספ"ד של חייב בשאר תביעות, אם המתחייב אינו צית דין יכולם לכופו לקיים כמ"ש בחור"מ (ס"י צ"ע ט), ואילו בגט קבעו שני סוגים:

א] "יציא ויתן כתובה", שפירשו שחיבר לגרש, ובאם אינו רוצה, מותר לקרותו עברינה, אבל אין קופין אותו ממש על הגט, [קדעת ר"ח המוכא בתוס' כתובות (ע"ב) בד"ה יוציא, וכן קייל' כמ"ש ברמ"א (אבה"ע ס"י קנד ס"ע כא), וכופין רק על חייב ממן שאינו מגיעים לאשה אחר הגירושין, כמ"ש בריב"ש (ס"י קכו) ובתשב"ץ (ח"א ס"א) בשם הרמב"ן].

ב] "cófin לגורש", שפירשו שכופין ממש על הגט בכל מיני כפי' השיכים, כגון אותן שמו חזו"ל במשנה הנ"ל, ולדעת קצת ראשונים, אף במקרים אחרים מוחדים כמוותם, עי' בחשוי הרא"ש כל מל מב ס"י א' שכח מחלוקת בחולי נופל).

העליה מזה, ששונה גט משאר דין שבין אדם לחבריו, שהעליו חזו"ל דרגא בגדיר הכספי. נמצא, שבnidon שב"ד פוסקים גט ע"י כפי', הפ"י שהיה צודקת בטענותי כ"כ עד שראו לא רק לחיבורו בגירושין אלא אף לכופו על כך. וא"כ מאחר שדין הארץ שיך לומר שהבעל הוא בעליהם ע"ז עד שיכول למנוע ביצוע הפסק ע"י שיטיל איזה תנאי. הרי הגיע בעצמך, בתביעות אחרות שיש בין אדם לחברו שניתן לכופו בפס"ד של "חייב" כאשרינו צית דין, האם נאמר שהיווצא חייב בדיין יהא תמיד בכחו לעכב מלכית לב"ד ע"י שיטיל איזה תנאי על בעל דין, אהמהה.

¹ מהרשות' נפטר בשנת ש"ג, בדק הבית נדפס בשلونיקי שס"ה, ורשב"א חלק ד נדפס בשلونיקי חקס"ג. המערכת

קמו

ד. נזמין לומר דמחמת חומר איסור אשת איש, ובפרט לשיטת הנחיה"מ (ס"י א סק"א) רגס בזמה"ז שאין לנו סמכים הר' גט מעושה כדין מה"ת, דאף דחכמי המשנה בעצם ה' סמכים וחיו בא"י אבל כבר תקפו הצרות וידעו שתתבטל הסמיכת בדורות הבאים, אך היסטו חז"ל בעצםם לקבוע הלכה (גט ע"י כפ"י) כשי' עצה אחרת (ולוثر למגרש על איזה תנאי שרצו). זה אי אפשר, דהא הם היו מפרשין התורה ומחוקקה וכל דבר שהביבו והכריעו, הן קלות והן חמורות, ה' הדבר חתוך וכברור להם. (ומ"ש בגمرا קידושין סח ע"א, קולא וחומרא לחומרא מקשין, אין זה מחמת ספק אלא מדה היא שה תורה נדרשת בה בין באיסור בין בממון כמ"ש בתוס' בב"ק ג ע"א, בר"ה דומיא. ומה דמצינו במסנה ריש נדרים, ר"ע ה' חוכך בזה להחמיר, שאסר מחמת ספק שלא ה' הדין ברור לו, וזה יוצא מן הכלל, ולכך מפרשת המשנה בפירוש. ועי' בתוס' שכבועות כ ע"א, בר"ה איסר, דין דרך משנה ובריתא שיסטפק התנא אם חייב או פטור). וchos מלזהcir שבדבר שקבעו בו הלכה ברורה פקפקו הם עצם באמיתתה עד שנמנעו מלסמן על עצם כשהיא ביריה אחרת. ולפ"מ"ש בח"ר הרמב"ן יבמות (מוד ע"ב) דעת מעושה כדין בזמה"ז הר' רק מדברנן ומוועיל מטעם דאפקעינחו רבנן לקידושין, כ"ש טפי שלא שייך להעלות על הדעת חז"ל פקפקו בהחלטת עצם).

ה. גם אין לדוחוק ולומר (דלא מחמת הס שישי בדבר, אלא) דמחמת חומר איסור אשת איש בכלליות, קבעו חז"ל בעצם שפס"ד של כפ"י ינתן רק כאמצעי אחרון שאין ביריה אחרת ולא כשייש ביריה ושיקץ בלבדו, דא"כ נתת דבריך לשיעורין, שהרי ישנה בין אדם לאדם האיך לפרש שאין ביריה אחרת, דהלא גם לדברי המהרשדים אין הפ" שמציאות ממש אין ביריה אחרת, אלא שהוא דבר שקשה מאד לעמוד בו, וא"כ אי אפשר לומר שחז"ל עצם תלאוהו והתנהו בדבר שאינו��וכ וברור.

ו. ועוד, דא"כ. נצטרך לומר שהטעם שחכמי המשנה התירו לכוף על גט הוא רק משום עיגון, ונמצא שהם נתנו סייג על היתר תורה. שהרי מה שבעצם ניתן לכוף בכמה מקרים הוא מה"ת כמו שודרשו במקילתא עה"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, "מכאן אמרו גט המעושה בישראל כשר", [וכל השקלא וטריא הניל'ם מועל מה"ת הוא רק בזמה"ז שאין לנו סמכים. ומ"ש בגמרא כתובות (עוז ע"א): "בשלמא לרב אסי, דרבנן קתני". הפ"י שאינו מחויב להוציא מה"ת כמ"ש ברש"י, אבל עצם הcpf"י חל מה"ת]. ובהכרחה שהთורה בכל עניין [זהה דבר שמותר מה"ת הוא בלבד גבול], ורק, שאח"כ באו חז"ל ומאייה טעם הגבילו היתר זה רק במקומות עיגון. ולפ"ז צריכים לומר, שהי' לmahרשדים איזה קבלה שזו היתה כוונת המשנה [כי לומר שהmarshuds'ם פירש זאת בכוונת המשנה בסברת עצמו, הוא תמורה ביזור]. וכל זה קשה להולמן, שהי' שחכמי הגמara שדרנו בדברי המשנה היתה היתה כוונת המשנה מקובלת להם בע"פ איש מפי איש, (cum"ש בהקדמת הרמב"ם), ושפיר יידעו לפרש כוונת כמה משניות מטעם עיגון, כמו בגמרא גיטין (ג ע"א, כו ע"ב, לג ע"א), וכן מצינו לתקופת הגאנונים ובפרט לרביינו חנןאל, שהראשונים התבטו עלייהם, "דבריהם דברי קבלה", [כמו בשורת ר"י מגיאש (ס"י עא), תוס' חולין (מד ע"א, בר"ה כד), חי' הרמב"ן (גיטין עח בר"ה הלכתא), רא"ש (סוף פ"א דמסכת נדה)], כי היו במקומות ובתקופה הקדומה לאחרוני חכמי הש"ס וכן גם בישיבותם קיבלו כמה דברים מפי איש, [וכך גם יתפרשו דברי התוס' עירובין (מא ע"א בד"ה ביצה) בפי ר"ח, קבלה בידינו כי ר"ע אותה שנה מסוכן

בעל המחייב לחתת גט, האם יכול להציג תנאים

היא וכו', מא"כ בתקופת הראשונים לא מצינו שהכריעו בהלכה מחמת איזה קבלה
שהי בידם, וכ"ש שאין לומר כן על המהרש"ם שהי' כבר בתקופת האחרונים.

ז. ואין לומר דמהחר דבגירושין יש צורך ברכzon המגרש כמ"ש ברמב"ם פ"א
מהלכות גירושין ח"ב שנלמד מ"ש אם לא תמצא חן בעיניו, ובכלעדו הגט בטל כמ"ש
שם. ורכzon זה הנזכר בגט, פירושו רצון גמור ביותר, [שהרי גם בשאר קניינים יש צורך
ברצון, כמ"ש בגמרא (ב"ק נב ע"א) "ובכע למייר לי לך חזק וקני"], (ובכען הרכה
מקומות בש"ס), ומדאיתץטריך בגט לימוד מיוחד בתורה מוכחה דאיכות הרצון של גט
גדול יותר מאשר קניינים, ובנהה"מ (ס"י רה סק"א) קורחו "רצון הלב", ורק באותו
שאמרו חז"ל לכופם הרוי בשעת מעשה הם קופים את יצרם עד שבאמת גומרים בדעתם
לגרש כמ"ש ברמב"ם (שם פ"ב ה"כ), ולכן חששו חז"ל שם הבעל מוכן לגרשה באיזה
תנאי ואין אנו מניחים אותו לעשותות כך אלא קופים אותו על הגט, אף הוא אינו גומר
בדעתו ואין לבו רוצה באמת לגרש מהר שהוא חי' מוכן ליתן גט עם תנאי כזה שהוא
יכולת לעמוד בו, זה אינו, שלא מיבעית לדעת הרשב"א (בתש"ח ח"ב ס"י רעו) זו דעת
רוב הראשונים, שהרצון לגרש שנוצר ע"י הכספי נגרם מכח מצוה לשמווע דברי חכמים,
ודאי דין נפקא מינה בזה מה שהוא רוצה להוסיף נופך ממשלו כשהוא כבר מחייב מכח
הוראתם לגרש בכפי, אלא אפי' לדעת התוס' (ביב"ב מה ע"א בד"ה אלא), ותשו' הרוי
בן הרא"ש (ס"י עא), שזה נגרם מכח ההנחה שכל דבר שדים מחייב לעשות זה גורם
רצון עצמי ובכללו כשהධין נותן ומהיבתו לגרש בכפי, ג"כ אין נפ"מ בהוספה נופך
משלו, דכיון שדין ה כי שהוא צריך לגרש והוא יודע מהיבתו זה, והתנאי שרצווחת תחולות
בו הגט אינו מגיע לו מדינה, א"כ התנאי אינו נחשב כלל, כי מחייב לגורש בלאו,
וכששוב קופין אותו כדי על הגט הרוי נוצר אצלו רצון.

ח. ואין לומר דבכלל אין לאשה זכות טענה על קבלת גט, ורק זכות טענה שלא
להניחה במצב תלוי שהיא נמצאת בו. היינו שמצד אחד אין לה בעל (אף שהזונה נעשה
ביוומתה מחמת שמאנת בו) ומצד שני נשלל ממנה האפשרות להנשא לאחר. ועל
טענה זו, כשהבי"ד מקבלים אותה, מצווים אותו לעשות מה שבידו לפתרון המצב,
והוא, ע"י נתינת גט, ונמצא שלא היא הבעלת דין על תביעת גט אלאibi"d, וכן אם
מתנה איזה דבר שע"כ יתן גט ברכzon, אז אין היא נשארת במצב תלוי ומילא לא נעשה
הבי"ד בע"ד לתחזע גט עבורה. על זה ודאי אינו, שהרי אף אם נפרש שזו מהות ומושג
תביעתה, מ"מ מונח בזה גם תביעת גט, שהלא בזה שהיא תובעת ממנו הסרת המצב
הקיים שהופן היחד הוא בגט, בזה ממילא נעשית בעלת דין על תביעת גט. ועוד,
שההכרח שהגט הוא חלק מגוף טענתה, שהרי תביעתה היא, נאסרתי על ירך על כל
העולם יכול מכח שנקנית לי לך בקידושך. עכשו אני תובעת שתתיר אותי מאיסור זה,
מכח שאקנה את עצמי ע"י גירושין. גם בלאכ"ז, כשהוא מתנה בדבר שאינו מגיע לו,
הלא מבחינת הדין גם זה נחשב שעדין מניחה במצב תלוי כיון שהיא מחייבת
להסכימים למה שהוא רוצה.

רמב"ם פ"א
בטל כמ"ש
ים יש צורך
בעוד הרבה
צון של גט
דק אותם
ים בדעתם
שה באיזה
איינו גומר
זהה שהיה
(זוז דעת
י חכמים,
ויב מכח
שר' הר"י
זה גורם
עת נופך
لتלות
בלעדו,

: שלא
נעשה
: רעל
ומצב,
ן אם
עשה
גושג
מצב
עוד,
כל
זה
לו,
בת

הסביר שיטת הרא"ש בשלישה אופנים

קמ"ט

ט. והנה בגין דברי החזה התנוופה אינו קשה כלל, דהיינו כשנניה דיוקו של המהרשדים בהוספה מלות "זה", ודוקא תנאי כה שכמעט א"א לה לקיים כייפין לי לגרש בili התנאי, הא תנאי אחר שנקל לקיים אין כופין, נראה דלא מצד הדין כתוב הרא"ש כן אלא מצד הנגנת הב"ד בעניינים אלו להתנגד על צד היותר טוב כדי למנוע עין של כפי' בכל מה דאפשר אף שצד הדין ניתן לכופו. ומצינו בכך דבריט שמן עיה טעם מונעים הב"ד א"ע מההוראות ולכפות מעיקר הדין כשישיך לפרש בעניין, וכגן מש"כ בעורה"ש (אכה"ע סי' סע' כה) באיש ש מגע לו היתר ק' רבנים מצד הדין רם"מ אם האשה מסכמת לקבל גט תמורה איזה סכום ממון שלו ראות עניין הב"ד לא ירס מעמדו כשיתן לה מה שבקשתה, דין מתדרין לו.

ו. ולע"ד שמדובר לפреш כן בשיטת הרא"ש. דה חוץ مما שנתקבר לעיל, הרי כבר הוזכר שהרשב"א חולק למעשה ושהביא ראי' לדבריו מגמור, וא"כ, לפ"מ"ש לעיל יוצא דמחליקת הרשב"א והרא"ש אינה כהלכה מעיקר הדין, אלא רק בהנאה למעשה. משא"כ לשיטת המהרשדים, נחלקו בזה הראשונים מן הקצה אל הקצה. דלרשב"א, לא רק שהתירו חכמי הש"ס להלכה אלא גם אנו מחרים למעשה, ולרא"ש, לא רק שאנו אסורים למעשה אלא גם חכמי הש"ס אסור להלכה, וא"כ יהא זה נגד הכלל הידוע בהוראה دقשנמצא מחלוקת ראשונים שאין עניינו מפורש ויכולים לפרשו בשני אופנים, לעולם מצמצמים ולא מרוחקים, דלמעט במחלוקת עדיף כמ"ש בקייזר ללי התלמוד (הנודע בסוף מסכת ברכות, דף מה), דאפשר פלוגתא לא מפשנן דכל מה שנוכל לקרוב נתබאר בב"י (יר"ד סי' קצד בד"ה ומאמית).

יא. והטעם דס"ל להרא"ש שלמעשה יש לוותר לתנאי הבעל כדי למנוע מכפיה גט, נלע"ד שהוא מפני שהבי"ד יטעו בדמונם, ועי"כ, גם בהכרעתם. דיש לחוש שהאהת תרמה ותטען איזה מציאות הקימת שבגללה כופין אותו לגרש, אבל היא באמת אין להה וכוונתה למה שטענה אלא רוצה להפקיע עצמה ממנה, שאז ודאי דין כופין, [כמ"ש בתוס' ר"י כתובות (ס"ד ע"א), דהטעם בהם שמנו חכמים לכוף הוא מפני שהוא מאוש עלי', ומוכחה דעתנה אמרת, ורק כשתוענת סתם, מאוש עלי', חיישין שא עניין נתנה באחר. נמצא, דאותם שמנו חז"ל הם סימן למה שבלבלה, שמואסת בו, וכשידעין בנידון או שיש להניח שאינו סימן זהה, אין בדבריה כלום], ואפשר שהבי"ד לא ירגישו שהיא מעירימה. וכך ש" אין לדין אלא מה שעינוי רואות", מ"מ מפני חומר איסור אשת איש חשש הרא"ש ביותר לאיזה טעות.

יב. עוד טעם נ"ל בשיטת הרא"ש, דכוון שיש מחלוקת רבות בהלכה בעניינים אלו, لكن אפי' כשהיא ברור לב"ד בכיריות גמור, הэн המציאות והן ההלכה המקובלת בנידון, מ"מ מפני חומר אשת איש ס"ל שיש להתרחק מכפיה גט כדי לחוש לשיטה המחרירה בהלכה אף שהיא שיטה דחווי. ומצינו מושג זה בתה"ד (סי' רלב) שתחמה על "מה שנוהגים בגט להחתים עדי חתימה אף כשיעליה בהוצאה מרובה, ע"ג דפסק

הג

בכמה מקומות בנסיבות גיטין דהלהכה כר' אלעד רעדי מסירה כרתוי וgetto שאלן חותמי עליו עדים כלל כשר לגרש בו. וא' משום מש"כ בדרך פ"ו ע"א שחוותם מפני תיקון העולם. הלא עכשו אין בזה תיקון עולם שהרי תיקף אחר נתינת הגט קורעים אותו המסדרים וגונזים אותו לעצם".

וביאר שם הטעם, דכיון דכמה סחמא משניות ובריותות סברי כר' מאיר דעד' חתימה כרתוי, וגט בלי אותן עדים הו כמו חספה בעלמא, "מפקנן נפשין מכל פלוגתא כי שיהא בהיתר גמור ושלא להוציא לעז כל על נישואין בנות ישראל". וא"כ, ס"ל להרא"ש דק"ו הוא, ומה דין של עדי חתימה שנפסק בגמרה בפירוש שלא להוציאן, אעפ"כ מפני חומר הדבר וכדי למנוע שום אפשרות של לעז חישין לדעה זו, דין אותו שיטתה המחרירה בו נדחתה למעשה רק מפני המנהג המקובל בענין או מפני הכרעת הדין הדן בו, איינו דין שנוחש לה בכל מה אפשר כדי לאפוקי נפשין מכל פלוגתא.

יג. ועי' בתה"ד שהביא סמוכין לסברתו ממ"ש ברש"י גיטין (פה ע"ב, בד"ה מז) על מה דהתקין רבא לכתחוב בגט מיום דין, לאפוקי מר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכן עלייו, דاع"ג דקי"ל כר' יוסי, בעין לאפוקי נפשין מפלוגתא שיצא הדבר בהיתר ולא יצא שם פטור אמשפחות ישראל. והנה הרא"ש (שם) פי' באופן אחר קצר, והוא, דרבנן חיקן כן מפני כי"ר טוענים, היינו שלא רק ההמון אלא גם ת"ח לא ידעו שהלהכה כר' יוסי, וכשיראו גט שלא נכתב מיום דין יוציאו הת"ח לעז על הגט. וטעם זה שייך גם בדיון גט מעשה, שבב"ד או ת"ח אחרים לא ידעו ההלכה המקובלת בנידון או לא יבין הכרעת הב"ד הkopim, וויצו לעז על מה שנעשה.

יד. עוד אפשר דס"ל להרא"ש, דעתן זה לחוש בגט מעושה לדעת המחריר, איינו רק מפני מניעת לעז אלא מעיקר הדין. והוא, עפ"מ"ש בתשו' חת"ס (ח"א סי' קטו) במלחת נכה, דאפי' אי קמישמי גליה דהלהכה כהרא"ש דкопין, מ"מ כיוון דaicא דעת המודכי דפליג, מAMILIA AM כפאוhero עד שנתרצה לגורש הר' גט בטל מה"ת. וביאר שם הטעם, דמה שנט מעושה כדי כשור, הוא מפני שניחא לי' לקיים דברי חכמים שאמרו לכופו להוציא, וזה שייך דוקא כשבورو גם להגירוש השכפי" היא כדי אליבא דכ"ע, אבל בזה יכול הגירוש לומר מאן למאי לנ שמצוה לשמו דברי הרא"ש, דלמא מצוה לשמו דברי המודכי. (ולע"ד דהרביה יש לדון בדברי החת"ס ובאמ' דבריו נאמרו גם כישיש הכרעת הב"ד בגוף ההלכה). ולפי"ז, יש מקום לומר דאפי' מצד הדין יש למנוע מלכוון על גט בכל דבר שיש בו נדנוד שאלה בהלכה.

טו. והנה לטעם הא' והב' בדברי הרא"ש, יוצא שאין הפי' שהב"ד מוכרים להווגן כן למנוע גט בכפי' בדאפשר באופן אחר, אלא הוא רק עצה טובה. וועלה, שבנידון שהב"ד רואים שככל המצב רצוי ואומר שלא לנוהג כן, ואפשר אף בדיש רק קצר צוין בדבר, ד אף מצד מהיות טוב, יש להם להעמיד הכל על עיקר הדין. גם לטעם הג', בנידון שההלכה מוסכמת לכל הדיעות לכוף על גט וגם מצד המצב הקיים ראוי שלא להניע לתנאי הבעל, פשוט דין סיבה מלמנוע פס"ד של כפי'.

להזיב תנאים
שאין חותמים
בפני תיקון
קורעים אותו
רעדוי חתימה
פלוגתא כדי
וא"כ, ס"ל
א להצרכו,
ו, דין אחר
פנוי הכרעת
יגתא.

"ה מ") על
טר מוכיה
היתר ולא
רא, דרבא
כר' יוסי,
גס בדין
לא יבינו

אינו רק
במחלת
ומרדכי,
הטעם,

לכופו
ל בזה
שמروع
בשיש
ולכוף

נהוג
ידון
ורוד
ידון
בנע

רבי שטראל יהודה ליב לאנדענסמאן הבדל בין תנאי הנוגע לגירושין לתנאי אחר

קנא

טו. אמן, כ"ז כתבתי להלכה, ובפרט דאפשר DAM ה"מ מהרש"ם רואה דבריו המשותה הרשב"א לא ה"י אומר כפирשו בדברי הרא"ש, אבל למעשה קשה להקל נגיד קנד סק"א) ובבה"ט (שם סק"א), ועי' גם בשורת מהרש"ם (ח"ה סי' ס) שחשש לשיטו. עכ"ז נילע"ד דאף לשיטת מהרש"ם, אינו עני לנ"ד כמו שיתבאר.

יז. דהנה נילע"ד דאף למהרש"ם זה פשוט שצורך להיות איזה קשר בין הנושאים, היינו בין נתינת הגט לדבר שהוא מתחנה ותולה בו נתינתו. דבלא זה, הרי זה דומה לבעל שמתנה תנאו עם צד שלישי ולא עם אשתו, זאת ודאי אינו יכול לעכב ביצוע הפס"ד לכופו על גט, דמה לצד זר עם תנאו. והוא הדין כשמתנה עם אשתו בתנאי שאין לו קשר לענן גירושין, דמה לגט עם תנאו. [ובចיוור מהרש"ם שרצה הבעל להנתנו שלא נשאי לפלוני, הוא ג"כ ביטוי המתאים לגירושין, כי מאייזה סיבה אינו רוצה שהבירו יזכה באשתו שmagresh, ובפרט דשייך הצדקה לרצונו, דאפשר שחווש שהיא הגורם לפירודם מחמת שרצו להנשא לפלוני, ושפיר יש קשר בין הנושאים]. ובנ"ד נמי, הלא אין לירושתו קשר לגירושין, שהרי תביעה גירושין ותביעה החזקת ילדים הן שתי תביעות נפרדות בעלי שום קשר ביניהן, זהה שייך לabez החזקת ילדים אף כשההורדים אינם רוצים בגירושין אלא חיים בנפרד, עי' בתשרי הרא"ש (כלל פב סי' ב) ובנ"ד סי' פט) שדנו בשאלת מקום המצאים הילדים בזמן שההורדים היו בנפרד בעלי גירושין. גם אין טעם לכرون את נושא תביעה הילדים לגט, כי לעולם ניתן לשנות פס"ד לגבי הילדים אפי' يوم לאחר הגט, כיוון דעתך וטובת הילדים, שהוא הקובל העיקרי זהה. הוא דבר שייך להשתנות מיום לחברו.

יח. יותר מזה, שהרי בנ"ד שהבעל מתחנה בתנאי שקשרו לילדים, הלא הם נחשבים מצד שלישי, שהרי בנסיבות גירושין האשוה עצמה היא הבעלת דין, ואילו בנסיבות החזקת ילדים, אף שהיא תובעת אותם להיות תחת חסותו, היא באה רק בתור אפטורופסית מייצגת של הילדים. [ומה דמכוואר ומהרש"ם (סי' קכג) דההורדים הם בעצם בעלי דין, בהכרח דכוונתו רק במידה מוגבלת ומוסימית, אבל מ"מ עיקר תביעתם אינה מכח כוח בעל דין, שהרי מהרש"ם שם, עם כל הזכויות שנוטן לאב או משפחתו, עכ"ז מרגיש שעיקר הקובל הוא טובת הילד. ועוד, אין הילד ממון האב שהוא שייך עליו בעלות ממש, וכלsoon הגمرا בא"ק דף מט. 'אטו ולדות צורי נינהו'. וזה מוכחה, שהרי במקרה וילדים נמצאים אצל אביהם ובכ"ד יודעים באופן ברור שמצויה להם שהווים שם, ודאי שהוא לוקחים הילדים ונוטנים להם, אם היא יכולה לטפל בהם, אפי' שלא תבעה זאת כלל. ובזה שונה נושא זה מכל דין תורה, שהרי כדי לראובן תביעה על שמעון ונחבר לבי"ד שהצדק עם ראובן, בי"ד מהחייבים שמעון רק הסכום שתבע רואובן אף שידוע לבי"ד שמכה טענותיו של ראובן ה"י הוא יכול לחייב יותר, כמו"ש בסמ"ע (סי' י"ט ס"ק כו), ואף להש"ך (שם סקט"ו) שחולק, זהו כsharp לבי"ד שהתובע טעונה בדיין וחושב שאינו יכול לחייב יותר, וכן אף לנתייה"מ (שם) שחולק על הש"ך, והוא דגם בדיק אפשר שלא ידע התובע שעפ"י טענות שלו יכול לחייב סכום ממון יותר, אמרין גם מספק פתח פיך לאם. משא"כ כsharp לבי"ד שהתובע יודע שככל לחייב יותר,

קנְבָּ

ומאייה סיבה לא טובעו, דlc"ע דין ב"ד נזקין לאותו עודף. וכ"ש, שאין מחייבים
משמעות הדבר שראובן לא תבע אותו לב"ד כלל.

יט. ואף כשנדוחוק ונאמר שההارد"ם מירי אף בתנאי שאין לו קשר לעניין גט,
ואף בתנאי שתלוイ הצד שלishi כשביד האשא להוציאו לפועל, מ"מ ברור שאינו עין
לנ"ד, כיון שלפי דברי האשא צפוי סכנה רוחנית לילדים אם יחזרו לא"י מאתה
שאביהם רוצה להעבירם על דתם, וא"כ זהו תנאי שנמנע לקיימו. ואף שלא מפיה אנו
חיים, ובפרט שנוגע לזכויות הבעל, מ"מ מיד ספיקא לא נפקי ולמייחש מיבעה.

כ. ובנ"ד יש להוסיף, דמהחר שבבית משפט עומד קנס גבר' מאי נגד האשא,
שהושת עלי' ביוזמת הבעל בלי שקיביל ע"ז היתר מב"ד, נחשב זה כתנאי שקשה מאי
לקיימו. ועוד, שבנ"ד אומרת האשא אין ביכולתה לשלם הקנס, ואם תעללה לשם תתקל
היא בבעיה חמורה עם הבית משפט לרבות חשש מאסר על ידם, ועכ"פ אם תעללה, יתכן
שלא תוכל לעזוב יותר את הארץ, וא"כ נחשב כ"ז כתנאי שאי אפשר לקיימו.

באה סליקין ובהא נחתנן:

אדם בן"ד ניתן מדינה לכופו לגרש, אין לב"ד להתחשב כלל בתנאי שמחנה שבאים
היא תסכים לו מוכן הוא לגרש ברצון.